

Factsheet 'Niet fixeren is een kunst'

Méér bewegingsvrijheid voor mensen met dementie.

De Bilt, 23 augustus 2010

1. De promotietour 'Niet fixeren is een kunst!'

Van 30 september t/m 18 november 2010 organiseert IDé, in samenwerking met de Universiteit Maastricht, de landelijke tour 'Niet fixeren is een kunst!'. De tour trekt langs vijf plaatsen, verspreid over het land. Met een weekprogramma vol praktische informatie over succesvol terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen en méér beweging voor mensen met dementie. Alles op basis van de jongste onderzoeksresultaten en goede praktijkvoorbeelden.

De regionale weken starten telkens op donderdagmiddag met een middagsymposium voor managers, teamleiders, beleidsmedewerkers en behandelaars. Aansluitend zijn er van vrijdag tot en met woensdagochtend doorlopende attractieve leerzame activiteiten voor iedereen; zorgverleners, familie, vrijwilligers en andere belangstellenden. Hiervoor is aanmelding vooraf niet nodig, voor de middagsymposia wel.

Het volledige programma met de data en adressen die de tour aandoet, vindt u op <http://www.innovatiekringdementie.nl/Pagina/Niet-fixeren-is-een-kunst!.aspx>. Hier kunt u zich ook aanmelden voor één van de middagsymposia.

Waarom 'Niet fixeren is een kunst!'

Het recente, door ZonMW gesubsidieerde, EXBELT-onderzoek van de Universiteit Maastricht, laat zien dat onrustbanden en andere vrijheidsbeperkende maatregelen fors teruggedrongen kunnen worden. Maar dat vraagt wel een cultuuromslag bij zorgverleners en familie en de nodige inzet en deskundigheid. Niet fixeren is dus een kunst en in de tour kan iedereen deze kunst leren. Tijdens de tour wordt ook letterlijke kunst getoond. Op verzoek van IDé vormden jonge kunstenaars overbodig geworden Zweedse banden om tot kunstobjecten met een nieuwe positieve betekenis. Een expositie van deze kunstobjecten trekt in de tour mee.

5x middagsymposium voor beleidsmakers, leidinggevend en behandelaars

Hoe krijgen we ook die laatste Zweedse band ons huis uit?

Hoe zorgen we voor een duurzame cultuurverandering? Hoe zorgen we ervoor dat beweging en bewegingsvrijheid worden geïntegreerd in de dagelijkse zorg?

Hierover gaat het middagsymposium voor managers, teamleiders, behandelaars en beleidsmedewerkers. Wetenschappers en praktijkmensen laten zien hoe zorginstellingen vrijheidsbeperkende maatregelen duurzaam kunnen terugdringen en beweging(svrijheid) kunnen integreren in de dagelijkse zorg. Alles op basis van de jongste onderzoeksresultaten en goede praktijkvoorbeelden.

Het programma en aanmeldformulier voor het symposium vindt u op de website van IDé: <http://www.innovatiekringdementie.nl/Pagina/Niet-fixeren-is-een-kunst!.aspx>

5 x doorlopende expositie en educatieve puzzeltocht voor iedereen

In een leuke puzzeltocht kan iedereen die belangstelling heeft, leren waarom bewegingsvrijheid belangrijk is, hoe mensen met dementie zoveel mogelijk bewegingsvrijheid kunnen behouden en hoe iedereen daar een bijdrage aan kan leveren. Een leuke en leerzame activiteit waar zorgverleners hun werk graag even voor onderbreken en familieleden en vrijwilligers hun bezoek mee verlevendigen. ROC's krijgen een speciale uitnodiging.

Voor alle bezoekers is er een attractieve flyer met informatie over het belang van beweging(svrijheid) en praktische tips over hoe familie, vrijwilligers en zorgverleners hieraan kunnen bijdragen.

Vooraf aanmelden is niet nodig.

Data en adressen

Vijf zorginstellingen verspreid over het land zijn gastheer voor de tour; een enkeling fixeert al lang niet meer of heeft dat zelfs nooit gedaan, anderen zitten volop in het proces van afbouw:

30 september: Rijswijk, Florence zorggroep, locatie Steenvoorde

14 oktober: Haarlem, SHDH, verpleeghuis Overspaarne

28 oktober: Weert, Land van Horne

4 november: Burgum, Friese Wouden, locatie Berchhiem

11 november: Nijmegen, ZZG zorggroep.

Speciale activiteiten in de regio

Tijdens de tour zijn er in de regio's diverse andere activiteiten. Deze worden binnenkort op de website van IDé bekend gemaakt.

Over de kunstexpositie

Overbodig geworden onrustbanden die zorginstellingen aan IDé opstuurden, in ruil voor mooie campagnesierspelden, werden door vier eindexamenkandidaten van Sint Joost in Breda, getransformeerd tot kunstobjecten met een nieuwe en positieve betekenis. Deze kunstobjecten worden in de tour geëxposeerd. In de footer van dit bericht lichten wij al een tipje van de sluier op.

De tour wordt gesponsord door ZonMW, fonds Sluyterman van Loo en anderen.

2. Gevolgen van vrijheidsbeperking

Mensen met dementie worden opgesloten en vastgebonden om te voorkomen dat ze zelfstandig uit bed of stoel komen of naar buiten gaan. Voor hun eigen of andermans veiligheid, is dan het uitgangspunt, of om hun onrust te beteugelen. Maar deze maatregelen hebben vaak ernstige negatieve gevolgen, zo laat wetenschappelijk onderzoek keer op keer zien. Mensen die worden vastgebonden, lopen juist vaker ernstig valletsel op doordat ze zwakker zijn. Vastbinden en te weinig bewegen leidt namelijk tot bot- en spierverzwakking en snellere geestelijke en lichamelijke achteruitgang. Veel mensen worden er ook emotioneel onzeker van en depressief .

Ook vinden er ongelukken plaats. Bijvoorbeeld omdat een bewoner over het bedhek probeert te klimmen of in het fixatiemateriaal verstrikt raakt. Elk jaar hebben enkele van die ongelukken zelfs een dodelijke afloop. In 2008 waren er als gevolg hiervan zeker zeven doden te betreuren.

Meer informatie is te lezen in de bijgevoegde factsheet 'Feiten over vrijheidsbeperking in verpleeghuizen', Prof. Dr. Jan Hamers, Universiteit Maastricht, mei 2009

3. Landelijk beleid terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen

In afwachting van de nieuwe - in voorbereiding zijnde - wet Zorg en Dwang, die voor mensen met dementie de huidige wet BOPZ gaat vervangenⁱ, stuurde staatssecretaris Jet Bussemaker in maart 2008 het 'Richtinggevend kader vrijheidsbeperking' naar de zorginstellingen. Hierin staan aanwijzingen voor het omgaan met vrijheidsbeperkende maatregelen in de ouderen- en gehandicaptensector. Dit kader is nog steeds van kracht. De belangrijkste aanwijzingen zijn:

1. vrijheidsbeperking mag alléén als alle alternatieven zijn onderzocht en gemotiveerd kan worden waarom die niet lukken;
2. tot het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen mag pas besloten worden, na overleg in een multidisciplinair team;
3. in het zorgplan moet precies beschreven zijn, welk ernstig nadeel door de vrijheidsbeperking wordt voorkomen of weggenomen;
4. de zorginstelling moet aan de inspectie een overzicht kunnen tonen van alle gevallen van vrijheidsbeperking.

Striktere normering laat de overheid aan het veld zelf over. In de ouderen- en gehandicaptensector tekenden de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) samen met de cliënten-, beroeps- en brancheorganisaties de intentieverklaring 'Zorg voor Vrijheid'. Dat gebeurde op 18 november 2008, op initiatief van IGZ. De inhoud: in 2011 zijn er in principe geen onrustbanden meer in gebruik, zonder dat hiervoor in de plaats onrustmedicatie komt en zijn ook de andere vormen van vrijheidsbeperking fors verminderd.

De convenantpartijen ontwikkelden gezamenlijk plannen om het veld te ondersteunen bij de realisatie van deze doelstelling. De benodigde financiële steun bleek helaas niet meer voorhanden als gevolg van de financiële situatie van de overheid. De ondersteuning van het veld bleef hiermee beperkt tot de EXBELT interventiestudie en het 'Zorg voor Beter' verbetertraject Ban de Band van Vilans, dat november 2010 aflooptⁱⁱ

Cijfers over de bereikte resultaten kwamen tot nu alleen uit zelfregistraties. Binnen EXBELT vond voor het eerst een wetenschappelijke blinde meting plaats.ⁱⁱⁱ

Voor meer informatie:

Elly Duijf MMC CMC, projectleider IDé
030-2381517, ellyduijf@inovatiekringdementie.nl.

Alle vragen over het EXBELT-onderzoek zullen op 28 september beantwoord worden.

i Als mensen als gevolg van dementie, psychiatrische stoornis of verstandelijke beperking, een gevaar vormen voor zichzelf of hun omgeving, kunnen ze gedwongen worden opgenomen in een daarvoor erkend verpleeghuis, psychiatrisch ziekenhuis, of instelling voor verstandelijk gehandicapten.

De Wet BOPZ (Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen) regelt in deze de procedures en de rechten van patiënten.

Voor mensen met dementie of een verstandelijke beperking is er een nieuwe wet in de maak, de wet 'Zorg en Dwang'. Deze moet patiënten betere rechtsbescherming geven, en niet alleen in BOPZ erkende instellingen, maar bijvoorbeeld ook in kleinschalige woonvormen of thuis.

ii Vilans biedt met het verbetertraject 'Ban de Band' (onderdeel van 'Zorg voor Beter') aan zorginstellingen in de ouderen- en gehandicaptenzorg die dat wensen, een half jaar ondersteuning bij het afbouwen van onrustbanden en andere vrijheidsbeperkende maatregelen. De deelnemende zorginstellingen krijgen de beschikking over een set van instrumenten en de lokale projectleiders komen 5 maal bijeen om ervaringen uit te wisselen en experts te raadplegen. Eind november 2010 is dit ondersteuningsaanbod ten einde en zal Vilans de instrumenten die zij ontwikkelde ombouwen tot een toolkit waar zorginstellingen zelfstandig mee kunnen werken.

iii EXBELT is een wetenschappelijke - door ZonMw gefinancierde - interventiestudie onder leiding van Prof. Dr. Jan Hamers van de Universiteit Maastricht,. De studie geeft inzicht in de succesbepalende factoren voor het veilig en verantwoord afbouwen van onrustbanden en andere vrijheidsbeperkende maatregelen in PG-verpleeghuizen.